

Однако остается неясность в том, какие именно субъекты являются «государствами». В общем международном праве нет документов, где излагались бы критерии признания того или иного образования государством. Ссылаясь на то, что такие критерии сформировались обычно-правовым путем, государства – члены Организации американских государств, включили в ст. 1 Конвенции Монтевидео о правах и обязанностях государств следующие критерии:

- постоянное население;
- определенная территория;
- правительство;
- способность вступать в отношения с другими государствами.

Эти критерии действуют и сейчас, хотя нередко можно услышать мнение о том, что с момента принятия Конвенции сформировались новые нормы обычного права, относящиеся к данному вопросу. При более внимательном рассмотрении приведенных признаков становится ясно наибольшее значение, которое имеет именно территория (Б. М. Клименко).

Сегодня особенной актуальности приобретает положение о субъектах международной аренды и их регулировании. Так, если участником международной аренды должны быть только государства, то возникает вопрос о регулировании случаев, где государство потеряло один из своих обязательных признаков (атрибутов) (например, территорию, в связи с чем, оно и организует международную аренду).

Калась А. В.

студент, Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ УЧАСТІ УКРАЇНИ У РЕГУЛЮВАННІ ПРИДНІСТРОВСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ

Як зазначається в Указі Президента України № 389/2012, що на початку ХХІ століття у світі відбуваються кардинальні трансформації, що супроводжуються зміною геополітичних конфігурацій. Різновекторні геополітичні впливи на Україну в умовах неефективності гарантій її безпеки, «заморожених» конфліктів біля її

кордонів, а також критична зовнішня залежність національної економіки обумовлюють уразливість України, послаблюють її роль на міжнародній арені.

Одним із важливих негативних факторів є не вирішеність Придністровської проблеми.

Спостерігаючи за розвитком цього конфлікту, можна зазначити певні етапи його прогресу та вплив на кожного з його учасників. Сторони (Молдова та Придністровська Молдовська Республіка (далі – ПМР)) Придністровської проблеми намагалися знайти зовнішню підтримку. Перші прагнули на зближення з Румунією, другі – хотіли зберегти економічні зв'язки з Україною та Росією. Це свідчить про перехід конфлікту в Молдові, з внутрішніх суперечок на міжнародний рівень.

Не менш важливим фактом є й те, що Придністровський конфлікт впливає на стан європейської безпеки, бо вступ Румунії до Євросоюзу (далі – ЄС) призвів до появи безпосередніх кордонів між Молдовою та Євросоюзом. Проте з часом інтерес ЄС до конфлікту обмежився лише сферою безпеки, а не економічними інтересами. Євросоюз зацікавлений у мирному вирішенні цього питання й сприятиме врегулюванню конфлікту.

В середині 90-х почався активний переговорний процес Молдови та ПМР, і було розроблено та підписано близько 40 договорів, не менш активну участь брали в цьому процесі Російська Федерація, Україна і Організація по безпеці і співпраці в Європі (далі – ОБСЄ).

Економічний розвиток Придністров'я не може не зачіпати інтересів сусідніх держав. Зацікавлені треті сторони пропонують різні варіанти вирішення цього питання, найбільш відомими з яких є план Козака та план Ющенка.

В плані Козака (заступника Голови адміністрації Президента Росії у 2000–2003 рр.) передбачалося перетворення Молдови на так звану «асиметричну» федерацію, в яку увійшли б на правах автономії Придністров'я та Гагаузія. При цьому зазначалося, що Придністров'я могло б вільно вийти з федерації, якщо Молдова вирішила б приєднатися до Румунії. Невеликий російський миротворчий контингент залишався б в Придністров'ї щонайбільше до 2020 року. Таким чином, план Козака пропонував вирішення проблем державного устрою та демілітаризації сторін. Однак, розмі-

щення російських військ в Придністров'ї стало приводом для Президента відмовитися підписувати його.

Що ж стосується плану Ющенка (президента України у 2005–2010 рр.), то він передбачав внутрішню демократизацію в Придністров'ї, проведення там демократичних виборів; інспекції підприємств ПМР; моніторинг українсько-придністровського кордону спеціальними силами ОБСЄ та розміщення в зоні конфлікту нового миротворчого контингенту. Цей план не передбачав створення федеративної держави в Молдові, але передбачав прийняття спеціального закону про статус Придністров'я, а також його право вийти із складу Молдови, якщо та приєднається до Румунії. Такий закон було схвалено Парламентом Молдови в липні 2005 року. За ним Придністров'ю було надано статус автономії в складі Молдови, його вищим законодавчим органом проголошено Верховну Раду Придністров'я. Кордони автономії мали бути уточненими шляхом проведення референдумів в населених пунктах. Проте Уряд ПМР відхилив цей Закон. Виконання плану Ющенка було призупинено, головним чином з двох причин: демократизація Придністров'я розходилася із інтересами авторитарного режиму Президента ПМР, а розширення миротворчого контингенту за рахунок зменшення російської його частини не відповідало інтересам Росії в регіоні.

В 2006 році відбулося чергове загострення ситуації, цього разу у зв'язку із відмовою української митниці пропускати придністровські товари без документів, оформлених Молдовою. Експорт в ПМР відіграє досить важливу роль в її економіці, тому нововведення на митниці їй не вигідні. Росія втрутилася в конфлікт на боці ПМР та вимагала, щоб Україна припинила економічний тиск. Але США та ЄС підтримали Україну в її спробах навести лад у режимі експорту з Придністров'я. З часом підприємства Придністров'я зареєструвалися в митних органах Молдови та відновили експорт.

Придністров'я активно намагається здобути незалежність республіки. Підтвердженням цього є те, що 17 вересня 2006 у ПМР відбувся референдум щодо незалежності республіки, на якому близько 97 % населення висловилися за відокремлення республіки від Молдови та подальше входження її до складу Російської Федерації. Молдова, США, ЄС та ОБСЄ не визнали результати референдуму. Представники Російської Федерації заявили, що результати референдуму не матимуть юридичних наслідків.

До процесу придністровського врегулювання, який нині відбувається на міждержавному рівні за участі Молдови, України, Росії та Європейського Союзу, активно долучаються й неурядові організації. На початку 2006 року в Кишиневі було представлено план, розроблений спільними зусиллями незалежних експертів із Молдови, Румунії й України.

Протягом шести місяців незалежні експерти працювали над тристороннім планом врегулювання придністровської проблеми. Реалізації цього проекту сприяли Фонд Сороса в Молдові, Український фонд «Відродження» та Фонд відкритого суспільства в Румунії.

Проект неурядових організацій ґрунтується переважно на запропонованому українськими дипломатами плані врегулювання й доповнює його адресними рекомендаціями для сторін та учасників розв'язання конфлікту. Автори плану запропонували шлях розв'язання проблеми, який можна коротко назвати «три Д» – демілітаризація, декриміналізація та демократизація Придністров'я. Принципово новою є пропозиція залучити до процесу придністровського врегулювання Румунію.

Суть плану полягає не в якихось особливих акціях, а у взаємному партнерстві, тристоронньому зобов'язанні Румунії, України та Молдови вирішити конфлікт у новій геополітичній ситуації. Розробники документа орієнтувалися не на позицію керівництва України, Молдови та Румунії, а на думки незалежних експертів із цих країн.

Отже, Румунія має розширити формат переговорів «5+2», в якому беруть участь Молдова, Придністров'я, Росія, Україна, ОБСЄ плюс спостерігачі від США та Європейського Союзу. Проект неурядових організацій передбачає, що у придністровському врегулюванні братимуть участь вісім повноправних учасників.

На сьогоднішні позиція України у питанні врегулювання придністровської проблеми є незмінною і базується на дотриманні принципів суверенітету і територіальної цілісності Республіки Молдова, а також надання Придністровському регіону надійно гарантованого статусу в об'єднаній державі.

Викладене дозволяє зробити такі висновки.

1. Придністровська проблема (ситуація) за своєю природою є міжнародною, оскільки вирішується питання про склад території держави – Республіки Молдови, її існування впливає на стан між-

народної безпеки у регіоні. Вказану проблему не слід розглядати як міжнародний спір, оскільки відсутнє зіткнення між суб'єктами міжнародного права.

2. На даному етапі вказана проблема не має збройної ознаки, демілітаризована і до її вирішення залучаються засоби: переговори та «добрі послуги».

3. Вважаємо, що вирішення вказаної проблеми можливе засобами міжнародного права.

Довга Л. М.

студент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ ЗАСТЕРЕЖЕНЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ

Кардинальні зміни сьогодення на міжнародній арені зумовлюють нові вимоги до українського суспільства. Для збереження стабільного становища, Україна має ефективно розподілити увагу між вирішенням внутрішніх проблем та зовнішнього впливу шляхом договірної форми закріплення міжнародних відносин. Оскільки учасниками багатосторонніх договорів зазвичай є сторони з різними інтересами, на Віденській конференції було прийнято положення про виникнення застережень до договорів як невід'ємного права кожної держави. Проте, відсутність цілісної концепції загальної конструкції поняття застережень у вітчизняній науці породжує недостатньо повну правову регламентацію на законодавчому рівні. Вагомий внесок у дослідження даного питання здійснили такі вчені, як О. Р. Жарський, С. Ф. Філіпов, В. Ф. Губін, С. Н. Борисов, В. Н. Дурденєвський, М. В. Буроменський, Г. М. Мелков, С. А. Кузнецов та ін..

Згідно п. 1 ст. 2 Віденської конвенції 1969 р. застереження – це «одностороння заява в будь-якому формулюванні та під будь-яким найменуванням, що зроблена державою під час підписання, ратифікації, прийняття або затвердження договору або приєднання до нього, через яку вона бажає виключити або змінити юридичну дію певних положень договору у їх застосуванні до цієї держави» [4, с.19]. Факт існування визначення поняття «застережень» на міжнародному рівні не виключив його неоднозначного тлумачення